

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

1819.01.16.

"Slogom rastu male stvari, a nasloga sve pokvarci". Nar. Psal.

Predplata a poštarnom stolici 20 for., a seljake samo 1. for. za celiu godinu. Razmerno 1. for., a seljake 50 novčića za pol godinu. Izvanjene vile poštarnina: "Gde se najde nešto nešto?" Seljaci te su voljni da im ih Šaljemo svim ukupno pod jednim zavojem imenom, davat čemo za 20 novčića na godinu stakomu. Novčić se salji kroz poštarsku Naselnicu. Ime, prezime i najbliži Posto valja jasno oznati. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravniku u otvorenu plamku, za koje će raspisati poštarninu, napisav izvranju "Rukom". Tko List prima, drži, ako je potoran, to ga i plaća.

Poziv na predplatu.

Početkom dođuće godine izlaziti će „Naša Sloga“ svakih 8 (svakog četvrtka) a ne svakih 15 dana kako do sada. O tomu govorimo na drugom mjestu.

Ovim pozivljemo, dakle sve naše prijatelje, da se izvole čim prije oglasiti na novu predplatu.

Predplata za inteligenciju i sve one, koje je Bog obilježio nadacima, iznosiće 5 for. na godinu ili 1 for. 2 i 50 novčića za pol god.; jedino za seljake obaljena je ta cijena na godinu za for. 2. ili 1 for. za pol godine.

Novci nek se šalju administraciji „Naše Sloge“ (Corsia Stadion 12) i to najjeftinijim putem, t.j. poštarskom naputnicom.

Ovom zgodom opominjemo još jednom sve naše ljetošnje i prijašnje dužnike, da učinu svoju dužnost, jer je nepošteno list primati a ne plaćati. Koji nam ne pošalje svoje zaostatke, temu nećemo slati u buduće lista i biti ćemo prisiljeni, predati ga sudu.

U Trstu, 15. Novembra 1883.

Uprava „Naše Sloge“.

Davno obećanje.

Do mala biti će tomu godina da našto je uređništvo ovog lista baci u narod vjest, da će „Naša Sloga“, taj jedini hrvatski časopis u Primorju, postati tjednikom. Čim toj okolnosti iole dopuste, Misao ta—premsta—našla je među našim čitateljstvom svuda odziva o čemu nas uvjerojavo tolika prijateljska pismila, tako pobjudu i poticaji.

Naši čitaoce, većinom seljake, ne zadovoljavaju više toli riedko štivo, njim se hoće poduke i zabave bar svakog tjedna, svaka, nedjelje. Uređništvo uvidjelo je sa svoje strane, da „Naša Sloga“ ne može više priteći svim važnijim dogadjajem, kao što su primjerice: državni, zemaljski ili občinski izbori u pokrajini, kad treba, da naš kmet imade bar svakog sedmice „svjetionicu“ „Slogu“ pri ruci, nećemo li, da ga neuka i nestalna ne zavede protivnička nam talijanska struja.

Da zadovoljimo dakle davno želji naših čitatelja, osobito pak, da doškooimo višekratnim izdavanjem našeg lista svim potrebam, koje se u

jednom ili drugom kraju pokrajine ukažu, odlučili smo početkom nove godine izdavati „Našu Slogu“ svakog tjedna.

Na dosadanjem smjeru ili programu „Sloga“ neće se drmati, one će ostati vjerna svojim predstavnicim, jedino se nastojati, da se u koliko je to moguće usavršiti i upotpuni. Uzkljup, stor lista priečio nam je osvrati se na prodrome i stvari našem narodu potrobito i koristno.

Podvostruđenim izdavanjem „Naša Sloga“ baviti ćemo, se čim više i čim češće sa onom strukom, s kojom se naš kmet radja i umire, t.j. sa gospodarstvom. Mi smo u Istri losi gospodari, jer nas nije u tom nikad nito podučavao; gradili smo kotao kao sto i naš otac. Tomu se mora doskočiti. Poučnimi i razumljivim članoci o svili građani gospodarstva nastojati ćemo i priskočiti na pomoć, koji suviši i kadi više žrtvovati. Na Vas je daleko rodoljubi hrvatski i slovenski, mu gdje god se vi našali, da pritkočete istarskomu seljaku u pomoć. Od Vas očekujemo mi to punim pouzdanijom, uvjoren, da nećete dopustiti, da naš list propadne i tim da se liši istarski Hrvat jedino duševne hrane.

Buduć se dobar dio našeg čitateljstva, bavi se pomoravtom ili s njim neizravno u dotičaj dolazi, osvrnuti ćemo se često na pomorske vesti, kamo i.p. na kretanje domaćih brodova, i na slično pomorske vesti. Trgovačke vesti, koje možemo na veliku erpići i kojoj će svakako zanimati naš čitatelj u Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni itd. donosati ćemo u svakom broju. Tim mislimo doskočiti bar iz daloka pomanjkanju hrvatskog trgovackog vestnika.

U sve grane ljudskog znanja i umonja u koliko to zaslučaju u život poljodjelca, obrtnika, pomorce i malog trgovca ćemo zagrabiti to ono što nam se bude činilo zdravo i probavljivo, našim čitateljem predstaviti.

Po komu od naših suradnika ili dopisnika dogodila se koja nesrećna krivnja. Često nagrana toliko materijala, da čovjek nezna što s tim početi. Tu valja nešto odložit za bolje vremena, nešto krmiti i kleštit a Bogome s neštim u kobi. Odsele trebat će nam više materijala te se stalno nadamo, da će nam vierni ostati starici novi dopisnici.

To su po prilici naše osnove i naša obećanja, nu sve navedeno bez novčane pomoći, bez obilate predplate, značilo bi graditi kule u zraku.

Nakon zrielog uvaženja dodjelimo do zaključka, da se mora predplata na „Našu Slogu“ povisiti za inteligenciju na 5 for. za seljake na 2 for. Uvidjamo i sami, da je ta svota koli za jedne toli za druge odveć velika, nu ako se uvaži, da će se dosadanji troškovi izdavanja našeg lista potrošiti, tad zbilja nisu one svote previsoke. Tisak, papir, odpravničtvje, poštarski i crnari biljeg, bez ostalih troškova uređništva, narast će toli visoko, da će biti sa predplatom od 2 for. za seljaka, jedva polo-

vica istih namirena. Jedini crnari biljeg, s kojim nismo do sada poslačili, stojati će za svaki broj 1 novčić, a 1 novčić obični poštarski biljeg, pa eto naraste jedino biljegovina na 1 for. i 4 novčića na godinu.

Znudimo svu, da će do našem siromušnom seljaku to dvije forintne odvisebiti; on noseća toliko novca, da bi mogao smiriti sve svakdanje potrebe a kamo li da žrtvuje jošte 2 for. na čitanje novinai, isto tako znademo svu, da jo naš list namionjen u prvom redu seljaku, koga valja iz sna probuditi, osvestiti i na vlastite noge osoviti. On sam nemreže, kako rekosmo, toliko doprinisti, da si drži jednu jedinu novinu, a onda što sledi odatle i da tu novinu napusti, da ostane i nadalje u tminu neznanstva, da bude i nadalje svacišnjim pometalom, ili da oni priskoči na pomoć, koji suviši i kadi više žrtvovati. Na Vas je daleko rodoljubi hrvatski i slovenski, mu gdje god se vi našali, da pritkočete istarskomu seljaku u pomoć. Od Vas očekujemo mi to punim pouzdanijom, uvjoren, da nećete dopustiti, da naš list propadne i tim da se liši istarski Hrvat jedino duševne hrane.

Ta svi smo skoro, koji smo iole stogod naučili, to postigli žrtvami; udrasli smo, odgojili nas dobročinitelji ili celi narod žrtvama, odkidajući koričnu klevetu od ustih, da nam pogomno do samostalna život. Sve, što iole vriodna i cionjena uživamo ili posjedujemo, sve je to plod žrtve, pojedinaca ili cijelog naroda. Pa kad smo sa žrtvama uzrasli, kud nam je stati domino otvorenom desnicom, da pomognemo ovoj ili onoj sirotinji, da dozovemo ka životu ovo ili ono narodno poduzeće, koli nam mora biti svim bez razlike sladjia žrtva proizlazeća iz najplemenitijeg uvjerenja, da činimo najsvetiju dužnost čovjeka i rodoljubal. Pa koliko bile potrebe hrvatskoga plemena u pojedinim pokrajnjim, jedva da je i jedna veća nego li je naša a stoga je i dužnost pojedincu i svih, da nas u nevolji pomognu, da nas iz bidez iztrgnu.

Kad je ono nedavno Istran radi nerodice gladovao te mu braću izvan Istra pritekli milodari u pomoć, da se preko zime prehrani, da se slab, žedan i gladan nestrovali u grob, koli mu bijaše sladko svako zrno žita, svaki žalogaj krumpira koga mu mrsni srdni brat daroval. A što je tielena bleda napram bledi i nevolji duševnoj? Prem siromasi, poštenim i marljivim radom sačuvat ćemo si makar i golo telo al pružiti nam pomoć, da nahranimo naš um, da so, podignemo do čovječjeg dostojaanstva. Citanjem i svakom zadnjem, znati ćemo si lagje ticlesne potreboće proskrbiti, što nam je danas u ovih okolnostih nemoguće.

Ne plaši se, dakle nitko: ove žrtve,

Plame se fajku platljena poštarnina. Vlasti, dopisi i drugi spisi stampaju se li u cijelosti ili u izvadku, naime prama svoje vrijednosti i smjeru ovoga Lista. Nepotpisani se dopisi neupotrebljuju. Osobni neispadanja u Listo sukrupno stvarni nenačin mješta u ovom Listu. Prihvata se plama, dajući po 15 novčića, avaki redak, Oglasi od 8 redaktnih dneva: 10 novčića, a avaki redak suviši 15 novčića; ili u slučaju optuživanja po što se pogode oglasnici odpravnictva. Dopisani se nevrataju. Uredništvo i odpravnictvo, osim izvannrednih slučajeva, nedopisuje, nego putem svoje Listice.

koju doprinaša na žrtvenik čiste na rodnu ljubavlju, ljubavi koja mora jedino ljubavlju i zahvalnošću roditi. A zar imade veće zahvalnosti na svetu nego li kad se vratič milo za drago? Hrvati i svi prijatelji naši! pružite nam „milu“ a mi Vam zadajeno tordu vjeru, da će Vam jednoč zato vratiti istarski Hrvat „drago“.

+ Antun Spindić.*

Rokovo, Rokovo! koli si ti u vjek bila lepa za nas koli veselo, a ljetos? Ljetos si nam tužna, žulost noviščila, ljetos si nas tužna, u crno zavilja. Nomila smrt onih je danah neumoljivim svojim srpsom znamenula i pojasjala glavicu najlepšoj rožici u perivoju našem; Antuna Spindića župnika i dekana Kastavskoga nam je pokosila! Sve zanjim plaća, sve jadičuje! Rodbina izgubila je svoj ponos i diku, svoje uporište, puk kastavski svog dobrog pastira, crkvu, svog uzor svećenika a hrvatski narod prokušana i značajna rodoljuba!

Rokovo, Rokovo! dugu te nećemo zaboraviti!

Antun Spindić rodio se 7. januara 1828 u selu Spindići kod Kastva, od roditelja vrlo rudinih i vrlo pobožnih ali i vrlo siromašnih. Nastupiv 7. leta doba svoje, počeо je poloziti kustavski pučku školu, ono doba njemačku. Više puta znao bi pripovijediti koli se to njemu, još djetcu, nenaravnim vidilo, da mu se kod kuće i u crkvi hrvatski a u školi njemački govor! U Kastvu je svršio dvoje normalne škole a treću pod Zaharam na Riciju ga roditelji bili Bogu posvetili, prem vrlo siromašni. Svrisiv normalne škole, stupi u gimnaziju u Pazinu gdje je svršio onih šest razreda. Buduć vrlo marljiv dječak u siromašan, primije ga zatim u sjemenište u Gorici, gdje je god. 1849 i 50. svršio tako zvanu filozofiju. Još u Pazinu upoznao se i prijateljio sa sedanjim tričanskim biskupom i pok. Ujčićem, a u Gorici bio je sa pok. Križmanom i Martelancem jedan od prvih, koji se izpitu zrelosti, baš one godine uvedenom, podvrgao i strelno ga polozio. — Tad stupi u sjemenište kao bogoslov pa svršiv tri godine u Gorici, podje četvrtu u Trst, gdje je pod vodstvom neumirolog Dobrila svršio bogoslovne nauke i 20. augusta 1854. redjen bio.

Netreba, mislimo, ni spominjati, kako je naš Tone u Trstu u kratko postao ljubimcem Dobrilinim, koji ga smatrao ne svojim učenjem već iskrnim prijateljem i, skoro bi reko, drugom. Pokojni Dobrila je to svuda

* Rad preobliknog materijala zakaznili smo tiskom.

otvoreno pokazivao i kod stola i na puti se put sakrestije. Video to za-ručnici, poskope ova za njim viđu »hodemo», »hodošmo.« Od onoga dana nije mu više bilo treba po dva puta pitati djevojke, već mu one odgovarale svoj »hodou« još prije neg bi on svoje pitanje srušio.

Nu evo još jednu krasnu: — Pošto je već bio župnik u Umagu, odputi se jednom parobrodom put Trsta. Na parobrodu nadje nekog gosp. G. V. iz Vodnje, prijatelja pokojnog plovana Bencića, koji ga odmah nazovori i zapita: Vi ste gospodine iz Umaga, zar ne? Jesam gospodine, odgovori Spindić. A kako stoji plovani? Kako kad sad dobro sad slabo. — Jeli se još uvijek onako rado žali? Da, kad jo dobre volje... i tako dalje dok mu napokon g. V. ne reče: Vi se gospodine samnom želite. Nipošto. — Niže li možebit plovani Bencić umro? Niže li vi možda plovani u Umagu? Da, on je umro a ja sam plovani. Da-kle sto vi dosad, samnom Šalu zbijali? Ni malo gospodine; Vi ste me pitali o plovani a ja sam vam o plovani odgovarao. — Oba se nasmijali i dalje prijateljski razgovarali.

Godine 1868. umro u Mošćenicah plovani Jurinac, a na njegovo mjesto bude imenovan naš Spindić. On neobično do smrti ostavio Umagu, jer ga narod u veliko ljubio i stvarao, a nezvona groznica lomila mu godimice kosti i on se napokon odluči i ode u bolji zrak i bliže svom rođnom mjestu Kastvu za kojim je uvjek težio.

Košto u Umagu tako i u Mošćenicah radio je naš Tone neumorno u vinogradu gospodnjem: Prodikacionica i izpovjedaonica bili su mu najobljubljeniji prijatelji.

Tko so jo ikada prolazio Mošćenicama, kod njega oglasio, tomu neće sigurno, da mi o njegovoj go-stoljubivosti prijevodimo, dosta će biti ako kažemo, da je on uvijek siromah bio. Što je dobio, to je dielio sa siromasima a ono što si je bio za se ostavio, dielio je opet sa prijatelji.

Nu Spindić zasluzan je i na na-

rodnom polju. I on je bio jedan od onih vriodnih naših svećenika, koji su shvatili svoje svećeničko zvanje na ladanju, i uz brigu za dušu svojih ovaca, nezaboravili nikada niti na prosvjjetljenju njihovo.

God. 1873. po smrti Antuna Rabeša glavaru kastavskoga i zastupnika na poročkom saboru, budo naš Tone zajedno sa prijateljem si Andrijom Štrukom izabran u pokrajinski sabor za-stupnikom.

I tu so naš Tone pokazao onim koji je uvijek bio. Učinio je uvijek što se učiniti dalo i što mu savjost i značaj poštene djevice nalagali.

Početkom tekuće godine umre u Kastvu starina Vlah plovani i dekan u posliju Vazmu vidimo našega Spindića na njegovom mjestu. Nu koli je Vlah dugi onom velikom plovanim upravlja, toli je Spindić malo; rekoh skoro, koliko onaj godinah, toliko ovaj danah. Jedva 100 danah župnikovao je dobit Tone u rođnom si gradu, na vrhuncu svojih želja i težnja, ali u to malo vremena učec i prodiće pridobio si sreću svih župljana tako, da su isti, čuvši za njegovu naglu smrt, niemi jedan u drugoga gledali i pitali se, jeli to istina, jeli moguće, da to istina bude, da im Bog tako dobra pastira u tako kratko vreme diže? Njegovu smrt bila je občina nesreća u kastavskoj plovanimi, občina je to bila žalost! Vidilo se to najbolje pri njegovom dogrebu, koji je bio tako sjajan, da sjajnijega Kastavčina vidila nije. Bili su pri pogrebu svih bližnjih svećenici i njegovi prijatalji a i iz Riske došlo ih više. Zastupnici naši na poročkom saboru, čim su začuli za-grozu tu nesreću, ostavili su Poreč

i pritekli, da mi poslednji put u ugashone oči pogledaju, da ga jednoga pogomognu na vječni počinak spraviti. Sprovod vodio je Prečastni Andrija Štruk kanonik i župnik kod sv. Justa u Trstu, njegov od djetinstva prijatelj i ljubimac!

Zalostna Rokovo, žalostnu si nam ještě usponomu ostavila! Slava ti Tone dnevi prijatelju! Dao nam Bog, tebe vrednog naslednika!

U Kastvu mjeseca rujna 1883.

DOPISI.

Na Krku, 8 studenoga 1883.

Kosti opakovanog a nikad neopakovanog biskupa krčkog Ivana Josipa Vitezida preneseno se u veličanstvenom svećanostu dne 6 tek. m. iz krčkog mirodvoru u stolnu crkvu krčku, gdje biju položene u posebnu ruku u pobožnoj kapeli sv. Križa. U predvečerje same svećanosti po-bojasno se za vremje, jerbo je tmušna jugovina prialila daždom, ali već krasno proljetno jutro dojdudog dana vabilo je ljudjeno svećanstvo, da dodje u Krk i tako zasvjeđadi još jednom svoju sinovlju oklanost pramki tollkumi i tukvomu dobrovatu i otcu. Uz mnoge svećenike došli su i košljunski redovnici, kojim je pokojni biskup bio vjeko nego dobrovor, on im je bio zaštitnik i zaštitnik u svih nevojajih kojim ih se vremena stinuti mogu. Krasna bila je i kita pokojnikovih rodjaka koji su došli iz Vrbnika, da se po-klonio i pomose kostim onoga, od kojeg su za života imali tollko i tollko dokazala ljubavi. U osam sati i pol krenulo je avendansko iz stolne crkve u mirodvor, gdje su već dekale sve mještane oblasti uz mnogo brojno puštanje. Nakon kratke molitve krenusmo natrag prama crkvi u pobožnom koracanjem dok su pokojnika nosili četiri svećenika. Odmah iša ih slijeo je naš vezelezašlužni i neumorni Drago Dr. Vitezid uši ostalu rodbinu pokojnikovu a iz-a-nega činovatelj i ostalo puštanje. U crkvi bila je pjevana mrtvačka služba, iša, nje-av, misa a nakon toga položimo ih u odredjenu ruku koja stoji krasno i mramorno popređe ljubljene pokojniku sa sgodnim napisom, izličidim u kratko sve povijatije momente njegovog života.

Mi se, otče, stobom na novo dijelim, ali znau, da je naša usponoma na tebe još uvjek neizbrisiva; a ponajpäca kada, uz gledamo u svojoj sredini tvojeg ljubljene brata, a našeg pravaka u borbi za našu narodnu obstoјnost. Dù, mi imamo vam dvojici na mnogomu zahtijevati biti, pa ako i jest bila božja volja, kojoj treba, da se svi klanjam, pozvati vas jednoga k sebi, srce naše, ono hrvatsko srce koje nikud ne prestoji ljubiti, neprestano nam špudno, da se naš nezaboravni biskup još uvjek u vječnoj domovini sjedi svojih ljubljene sinova. A mi, što ćemo mi? Moliti se za dušu svoga, koji je braneće svećanstvo od nedostojnih napadajućih protivničkih znači-ređi u brk popa pop a bobu bob; moliti se za žalostnu domovinu našu... oh Bože! kad će već jednom kraj biti tollkim žalostim koja naš odasud biju?

Iz Motovunčine, početkom ožtobra.

Bio bili Vas odmah obavietio o zadnjih izborih ove občine, ali čekao sam kaočni uspjeh, za kojeg se još ni danas nezna. Što je bilo dosad, evo koliko Vam u kraiku mogu kazati. Na Izborih borbici bila žestoka; tri su stranke bile, svaka za se vojevala i stranica Corazza-ova, stranica Kamalljeva, preko njegovih opravnikah i naša izvanjska. U trećem tluču videć, da naša stranka priteže, pre dvije se sjedinile, i tako su malo glasili na domogošće. U drugom tluču glasovaše opet svaka napose, i ovde su malo glasili po-bjedilj stranica Corazza-ova. U prvom tluču stranica izvanjska, videć da za nju neima ufanja, nehti vojevat. Tako stranica Corazza-ova prodre u prvom i drugom tluču.

— Neću reći, da smo poraženi, jer od osam izabranih vjećnika izvanjskih, većina ih je od onih, koji su bili od nas predloženi. Ali većinom siveukupnom vjećniku, kako smo htjeli, ne prodresimo. Puk-ujte se ni suditi, kad se promisli, na kojima smo poteklo nagazili; kako onih

dansih naša gospoda, vidići svoju vlast u pogibiji, skočiti da ju obrane Bože moj, viditi ih kako oblići — osobito braću Č. oko izbornikih; onde sunti ili casi, slu-ge, prijepine, prijatelji, svi: all' armi! Mole, zaklinju, obećavaju, priteže, tu novi-čku ruke u ruku pa, kladjaju lislidah i tiskanje drugih tu varke; šalji po Pe-tru i po Pavlu, da, za boga dodje birati, pravom ili ne, to su malekuši, zam-nekci je za nje; njihove pušomoći dobre a naša mnoge odbačene. — Koliko brižnih kmetâ, osobito od Montrijla, je mo-revalo glasovat proti svojem osvjeđenju... Te faro subito la potzlon!... Alavitežke borbe! Slavno li je tako pobje-dili!... sramotno!

Što se u obće može reći o našem kmetu, žaljivo prama potrebi, malo ih je došlo na izbore. Ne tako Rakotolci i Močibohari; oni skoro svih dodješa, te su se borili ko lavi neustrašivo i složno; prema nekoj i dužil, ipak manjice go-spodske ih ne zabilješi. Tu hvalevrednost zaslužuje i ono malo kmetâ koji su došli za našu stranku od Novaka i Montrijla. All' opet gorovir malo. Darâli je još bilo samo desetak, pobjeda bi stalno bila naša.

Gledo dvijui stranakab nam' protiv-nih, evo što mogu reći: Corazza je naj-mogućniji u Motovunu, te ima mnogo upliva. On je priljivo neodvisan od onih mališi gospara porečke junte. Za to gg. Vidulčić i Amoroso volili bi si poslužiti načelnika u Motovunu. Pak bi se «bakie-hjelo, da načelnik Izpans od Kamaljeve stranke; i to u osobu g. Rocca — koji reć da za tim i čzne. — Nam nije počuditi jedan, ni drugi. Nu od dva zla izbiruć manje, manje bi zlo bilo, da nam načel-nikom bude onaj, koji nije sa svim oruđje onih glasovljih protivnika hrvatskog na-roda u Istri. — Iz početka rekoh, da se konvencijski uspijesh izborih još ni danas ne zna; to, jer se još od Kamaljeve stranke s nekoljim od Izvanjske, učoši utok proti sveukupnom izboru, pa o tom još stvar vrat.

Iz Omiljila.

Nadam se, da će slavno uredništvo naše Sloge ustupiti našu mjestu ovim nojim redkom, gašto ga najuhudnije mo-ilit. Što mi je pako pero u ruke utiao, razabratiti će titelj iz slededege:

Odkad se kod nas promjeni občinsko upraviteljstvo, istini na čast moramo pri-poznati, da stvari naše okrenešu nešto na boje. Vidi se, da ljudi kojim povjerisimo občinske naše stvari imadu dobra volje i sjegurno goje dobra nakanje. Na žalost opazili nam je ipak, da uz sva ta dobra svaštva, treba tim ljudem više muževne postojanosti i radinosti; u da su ljudi kratkih kralab, pokazuli su to nojolje prijedrom zadnjih kratkih zastupničkih iz-borih, gdje dvojica od naših fiducijsarâh nehtjede podpisati »prosvjeda», da se toho nezumjere krótkom »usreditojju».

Talijanski se još kod nas uvjek na občini ureduje i piše, a kriva je tomu občinstvu, da neimamo djevice, koji bi u stanju voditi občinske poslove hrvatskog jeziku; kriva je donosile tomu i preobzirna naša podeštarija, koja drži na upravi tajnika, koji nezna ili bolje koji neće, da zna za svoj materinski hrvatski jezik, a kae stara prirepina i pre-vejan konsul kapetana, buni i on narod proti popovom jer da ih isti kune proti Hrvatom, samo da se oni mastnijih za-logujem i veće plaće dočepaju!..

Još jednu. Već od više vremena uvukla se kod naše mladeži zlokobna nešta razuzdanost i nesrećni običaj klistarit po noći po selu te bukom i vikom uzne-mljiviti mljene i trudne naše soljake. — Pri četiri derana, usudjuju se po noći usred sredine našeg selu rullati talijanski hrvatski neke pjesmarine, koje nisu niti Talijanom niti Hrvatom na čast; — pa ipak toj očitoj sablazni nju vredna na put stali naša podeštarija, valjda opet zbog previelle obzirnosti, jer ona sjegurno i sama uvidja, koliko pri tih okolinostih naš dobar glas trpi. Tjerat dakle od našeg mlinog i poštenog selia ovakve sa-blazni, dužinost je svakog pravog i istre-nog rodoljuba, tür većma one oblašti, koja mora paziti na red i mlin u občini.

Iz Sovinjaka ponedjeljek 10. novembra.
Veleštovanj g. Uredničem Molim Vas da uvrstite u dlanu "Našu Slogu" sledeći dopis, prema sej tida vise privatne stvari, ali neka svjet znade kako gospoda Taližani s nama postupaju. Mjesecem novembarom 1880 prosio me g. Ivan Krstić Delfabbro iz Buzeta, da mu najdjem dva čabra crnoga vina jer, da mu toliko fali za napuniti baću. Obično sam mu to i rekao, da ako ne najdem drugoje vino, da ēu mu dati svoje. Ređe mi jošte, da mu vino donesem pokusati za trud, da ēe mi dati što budem pitao.

Trženje vino nješto sam kod jednoga kmetu; ponio sam sobom u Buzet posudicu, da ga Delfabbro kuša i pogodio ga s njim po 9 for. čabar.

Dogodilo se, da je rečeni kmet vino drugomu prodao prija nego li sam iz Buzetu došao. No to sam uzeo, sveglo vina i dvije vrati drugoga i ponosno u Buzet ukušnju i da si izabere, koje li vino voli, buduć me je kmet kod kojega sam bio vino pogodio, prevario. G. Delfabbro skođio je na mene; da on vina drugoga niti kušati nede već da mu donesem ono što je pogodio, inače da mi protestira škodu od 15 for. On mi zbilja učini putovanju i protestirao škodu od 15 for. koju da je pretrpio na dva čbara vinal Sudas me odudio, da moram platiti 15 for. škode i 3 for. 68 nov. za trošak. Troškove sudbene platiti sam odmah ostalo nisam.

Nekoliko danas zatim, kao sam ka g. Delfabbro i pitao ga, da ako hoće, da ēu mu platiti tu škodu jer da ne želim, da mi naprili opet kakovo troškove. On mi ređe: "avl stoje u mru, neću vam učiniti; znadem da ste vi nedužan; ju sam vas prošio a ne vi mene; botio ste mi poslužiti kako sam vas prošio, nu vi niste kriv što je kmet drugomu prodao vino; žao mi je što sam vam to učinio nu sve dema poravnati kano dobiti ljudi; za budeću berbu donest ćete mi jednu brentu grožđju i jošta kakovu malenkost jer da ēu vam napisati namiru, da sam naplaćen". Bio sam odputio više putnih kod istoga gospodina, nu on bi mi uvjek govorio, da inarujem jer da ēe mi obvezati prije nego li poduzme kakav korak. Doe 9. listopadu bio sam opet u Buzetu po svojem poslu, gdje sam doznao od prijateljot, da će doći slededeć danu sudbeno povjerenstvo u Sovinjak rubati me jer da mi je učinio g. Delfabbro eksekuciju. Otišao sam odmah do njega i pitao ga, "zašto li mi je učinio eksekuciju i da mi nije o tom ništa obranilo — kuo što jo to bio obedaon. Prosio sam ga, da me poteka dok prodam vino te da ga u poštenu platit, nu on mi odgovor: "non vi uspetio piš, za tre anni podesvi pugarmi e zojo andar avanti ooi atti (nedekum vas više; u tri godine mogli ste me izplatiti; hoću da pravda ide dulje). Mislio je gospodin, da su nemogu pošesti, nu ja mu odmah rekoh, neku učinu radun te da ga izplatiti. On to i učinil i to ovake: Di capitolo for. 15.— Interesse di tre anni a 6% 2.70 Istanza d'oppignoramento e belli 1.68

for. 19.83

Prije platilo sam sudbene troškove 3.63 Jedna brenta grožđja 1

for. 23.94

Eto ti mili čitatelju, potroška od 28 for. 1.96 nov. jedino zato, što sam učinio g. Delfabbro žubju. Tako nam vraćaju naša gospoda miloži dragol trošak taj sam platio, pa misla Bosna, ali ovo priobjevaju svetu neki vidi i čuje što mi slike u Istri trpimo od naših gospodara.

Nisam ja zaisto jednol u Istri komu se tako dogodilo, biti ēe nas na stotine, nu svaki ne može ili nesmisli, da ovakva rjeđa milosrdja na svetlo božje iznašna. Vidite dragi svobodnici buzetski. Što su gospoda učinili kadral! Ono što se meni dogodilo danas, vas čeka sutra ako svaki skupa ne otvorimo oti. Pred vrati su nam občinski izbori. Pokušimo, da nećemo nikomu da služimo a najmanje Kneževom. Dogovorimo se i složimo kano brada pri izaberemo u občinsko zastupstvo muževne uneseg roda i jezika koji nas neće kano i Kneževi strici i mušli, već će raditi za nas kao sami za sebe.

Iz Porečine.

Mnogo se po novinah piše o bužem Porečkom bliskupu. Nagajda se, da

će biti taj ili ovaj, nu, mislim da mislimo svaki skupu praznu slamu.

Evo me, da Vam pridobim, što se govorii o tom u samoj biskupiji, koje se taj predmet "najveće" tice.

Svi naša inteligencija želi vruće imati bliskupom poznatoga učenjaka i čestita svećenika g. Dra. Ivana Crndića, kanonika Svet. Jeronima u Rimu. U tom se s nama slazu svi pravi svećenici talijanske narodnosti, kojim je stato, da zavlađa ljudi i slobodnost, medju pukom ove bliskupije. Crndić je rodom istarskim, dokle nije niti stranac niti erastot. Zagrabia, on poznade iz vratino talijanski i hrvatski jezik a njemački dobro. Njemu su poznati vrlo dobro naši odnosi, i to kolik gospode slobodnosti, jer je s prvimi došao običio i pljenio običi, a od slobajka je sam potekao.

Poznat je kano osoba učena, tržesna i pomirljiva a takav nam se hoće, jer samo takova može biti nepristrana, što je neophodno potrebilo za vrhovnoga pastira u bliskupiji, gdje stanuju dvije ili više narodnosti.

To je želja to su izraz, koje se lako duže skoro po svili župan, medju crkvenic i medju avstrijcima, koji sam poznaju ili su šuli spominjati g. kanoniku. Da nam se želja izpunil, proučio bi opet naš jedni slobajk čvrsto uz svega nadprirodnu, užljivo bi još većma sv. vjoru kad bi došlo i idu, da njegov nadpastnik postaje kmet, njegov jezik i sve njegovo svetinja. Odkad smo Izgubili nezvirnog Dobrijulu, nje više žuči naš dobiti kmet javno progovoriti svoga nadpastnika u našem materinskom jeziku. Da to djeluju na narod, ne treba dokazati; da si to zapamtiti narod, neću dokazivali.

Raztulači nas bilo g. Urednič ponosanje porekla gospode napram našim zaustupnikom nu danas ne želimo, da su onu zablažan izvoli. Upoznali smo bolje da baš protivnika a naše muževne, koje smo dođa, tada samo Štovani, danas členimo i ljubimo u njihova rjeđ nam je sv. evanjelje, jer znamo, da oni samo za pravednu stvar rade i tpe.

Porečkoj konsorteriji dajem iskren savjet, da nastavlji i nadalje započete Štovanske izgrude, te može biti uverjena, da si tim stiđo lovov-vlance, koji neće uvesti na kojo mi nećemo nikad znakoviti.

Iz koparskog kotara.

Plaši, plaši tužna Istra! A kako nebi plakala? Covjek kud god okom krene ne vidi nego tugu i žalost.

Hrvatski ili slovenski narod je zanesen i zapostavljen. Materijalno propadanje ga likovni guli i zlostavljuju, da je Bogu plakati. Ako tužni slobajk želi prodati našto od svojih proizvodnih, to je presiljen u talijanskih gradilih prodati za ulzku i sramotnu cenu. Ako želi pak kupiti štogod u gradu, to mora na pesu zlata platić. Istrianski trgovci Kneževi, ti su goru od poljskih židova. Narod sam si no može pomodri, jer je neuk i plašljiv. Občine hrvatske ili slovenske radečke su, koje bi Imale svoju pučku školu, premda moraju sve bez razlike platići velike poreze i ogromne adicione.

U Kopru kamo obstoji gimnazij, realna škola u Piranu, nautilčka škola u Lošinju, nekakva ratarska škola u Poreču, ali žalihoće u svih tih c. kr. zavodovi talijanski je učevni jezik. U Pazinu, gdje nema ni jedne njemačke obitelji, obstoji c. kr. njemački gimnazij ili Hrvati ili Slovenci Istra, ako žele svojim dečju naobraziti u srednjih školab, prisiljeni su ju poslati u talijanske ili njemačke škole. Koliko truda i muke stoje hrvatski ili slovenski dečju, dok naučave talijanski ili njemački jezik, da mogu u tom jeziku kakovim uspijeshom napredovati!

Dokazano je da su najludi nepristajljivi svoga jezika i roda većina hrvatskih ili slovenačkih mladičadi, koji izazivaju osobito iz koparskoga gimnazija. Evo primjera: Pred malo godinu službovač je u Kopru c. kr. finansijski činovnik, Slaven. Ovaj nesretni otac imao je tri sina u koparskom gimnaziju, dva su mu pobjegla u Italiju, čim su svršili gimnazij. Takoži službovavši sma više. I prošle godine bilo je nekoliko djakata izključeno radi javnih političkih demonstracija. To su dakako posljedice uzgoja.

Hrvatska ili slovenska djeca, polazeca talijanske škole, moraju posve zaboraviti a kažnje—zaklepati svoj materinski jezik. To je naravski. U školi i u obitelji goje su nastanjeni; čuju govoriti samo talijanski. Na ulici isto tako čuju govoriti i pjevati samo naduđore na talijanske pjesme. Njihovi sućenici Talijani ih izsmjejavaju u školi i izvan njih, teži zovu Štov, a profesori ih muče bez milosrđa dok ne nauče gladko govoriti: Šta lingua del sile si ne daju njim mira dok ne izuteraju i u njih zadnje tragröße narodnog životava.

To je grozno!

Na c. kr. koparskomi gimnaziju podučava se hrvatski jezik, kao slobodan predmet, ali toga, uče riedek.

C. kr. udžiteljstvo u Kopru prava je amjessa Školsku obuku traje u tom zavodu četiri godine, i to u četiri posebnih tečajima. Prividno obstoje tri odjela, naime: hrvatski, slovenski i talijanski.

Budući udžitelji hrvatskih, slovenskih i talijanskih puščkih školab, uče svega i svršeač a namuće se na svršje njemačkim jezikom. Udžiteljski pripravnički kada stupi u prvi tečaj, znaju nekoj jedva čitati njemački, ali ipak moraju odmah pismati nekoj predmetu u tom njihm nepoznatom jeziku. Nađuvano ali je tako! Već u prvih tečajih predava se pripravnikom svim bez razlike narodnosti u njemačkom jeziku: muzika, gimnastika, ratarstvo, naravopis; a risanje predava se talijanskim jezikom hrvatskim i slovenskim pripravnikom! U drugom tečaju predava udžitelj svim pripravnikom bez razlike narodnosti dušoboslove, zatim u trećem i četvrtom tečaju pedagogiju u njemačkom jeziku!

U četvrtom tečaju avl kandidati moraju biti već usavršeni Niemel, jer njim se u tom jeziku predavaju svi predmeti osim vjeroučauka.

Barom da bi u tom bili Štovani i Talijani u Primorju složni i ozbiljno zabitje. Vali od vlade, da njim se udžitelji u svojem materinskom jeziku odgojuju.

Da vidišmo, kako stojimo sa činovnicu u Koparskom političkom kotaru.

Ako čovjek dodje službeno u sudbeni ured ili u njeg službeno živari, tu vidi skoro svaki dan možnju hrvatsku ili slovensku seljukab. Ti ljudi dolaze u sud tražiti pravdu. Tu se radi o mojem ili tvojem, a više puta radi se o životu ili o smrti dočlane stranke. Sudbeni činovnik mora razumjeti posve dobro stranku, ako joži nepristrano i pravedno krajiti pravicu. Dalje poznaju hrvatski ili slovenski jezik svršničnovnički kod c. kr. suds? U Buzetu? pit u Piranu kod c. kr. suds nešta činovnika, koji bi razumio dobro napomenuo jezik. Ima i tukovi, koji ne razume niti riedek.

U Kopru kamo c. kr. suds služuju složničnovniči: sudac, dva pristava, jedan asuktant, koji očekuje danas sutra mjesto pristava, tri kanceliste i tri ili četiri dijurnike. Kad bi se napomenuti c. kr. činovnici podvrgli izplju hrvatskoga ili slovenskoga jezika, pa da njihov izpitatelj zbroji sve izraze slovenske, koje tu gospoda razume i pravilno izgovoriti znaju bilo bi ih manje nego je u godini danah. Ta gospoda, koja su plaćena i slavenskim novcem, javno kažu: "stuti i viliči del-P Istra parlano o comprendono oltre la linea Štov, ancke P italiano" (1).

Dragi g. uredniči, da Van je biti u sudbenoj dvorani, pa da služite se činovniku prešuštanju ili razpravljati u našem jeziku! Vi bite gorko uzdužno. To Van je smješna i žalostna komedija. Tako će biti bez dvojbe po cijeloj Istri, gdje činovnik ne razumije stranke ili obratno. Kod c. kr. porezne urede osobito mlađi činovnici ne razume niti riedek slavenski. Važi znati i to, da ima i takovih činovnika, koji misle i skoro zahtijevaju, da naši seljaci moraju poznavati, tobože službeni talijanski jezik. Tomu nosmje tako biti! Činovnici mora poznavati ili barem razumjeti jezike, koji se govore u pokrajini.

Pradpostavljene više oblasti morale i avak-ko učeti u obzir jednog slavenskog seljaka, koji barem kad dođe u koji c. kr. ured, da ga razumi dotični činovnik, i da mu netreba idu tražiti slika tumačenja, i skupu platić.

Što da kažem o c. kr. tamicu u Kopru?

Nikto ne može učiniti si jasan pojam

o nutrnjem stanju tega zavoda. Nu toliko je poznato, da ima žalobo više od dvije trećine tamničara hrvatske narodnosti iz Istre i iz Dalmacije, koji dakako, nezavizno nego hrvatski. Činovnici, nečinici i stražari, kojim su povjereni ti neatretici, morali bi ih razumjeti, ako ne, mora biti zlo i naopako.

Na ulicama koparskih čuće se i lvi žalostnih prizorab. Stražar Talijan, vodi ih nadzire kod radnje tamničara Hrvate koji dakako ne razume njega, a niti stražar njih. Evo primjera: Stražar Talijan više na tamničare, koji vuku ili nose budi što: "Alza porco D... os... tira Ščavo morlako, maledetto!" Tamničar prima svemu drugu: Što kaže ta pasja vira; njegova mu... Takovih, biće bilo prizorab i kodnutre radnje, ako ne još gorib, budući ih običnost neće.

Što skoro svaki znade i vidi jest, da činovnici u nekoj stražari gospodski živu, dočim mnogi stražari istoga zavoda pogibaju od gladi i nevolje.

Svet se veže sudi, kako da predpostavljena oblast nije još stala na put tim slabim i razpršljenim tamnost, koja zaokružava sveudilj taj zavod.

Nabi gospodari Latini pripravljaju se dan i noć za buduce izbore. Poznati Mandorza i Marsich pozvani slobeni slovenske seljake iz Kostabone, iz Karkavca, iz Pomjana itd. i to jednoga po jednogn, te ih engažiraju za buduće izbore na carevinske vječe i za pokrajinski sabor.

Nu o tom — pošto sam danas produžeku zadržao — drugi put.

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 15. novembra 1883.

Razprava u austrijskoj i ugarskoj delegaciji u Beđu vode se trijezno i ozbiljno. Sada je učne za izpraznom slavom, već da njim se stalo, da budo njihov rad zbilja plodanjan po državu.

Sada se u obih delegacijah razpravljaju pravačuni pojedinih ministarstava. Austrijska delegacija razpravila je proračun o carini, o skupnom financijalnom ministarstvu, ministarstvu izvanjskih posalih i o vojničkoj mornarici, zatim redoviti i izvanredni proračun za vojsku i napokon proračun za Bosnu i Hercegovinu.

Pitanje, tko imade postati banom u Hrvatskoj nije jošto rešeno. Pogovara se sa stalnošću, da će biti imovan, banom Fran borun Filipović bivši zapovjedajući general u Zagrebu i brot Josipa baruna Filipovića, koji je obslodio Bosnu i Hercegovinu iz pod turškog jarma. Hrvatske novine nayadaju samo to vести, nu ne kažu što narod o tom imenovanju sudi. U ostalom naroda se u sličnih služajevih i ne pita te se mora bar prividno sa onim zadovoljiti što gospoda u Pešti odluče.

U mladoj kraljevinji Srbiji nastala su ozbiljna vremena. Posetrima nom Srbija izvrgnutu je težkoj kušnji. Javili smo u svojoj vriome, da jo kralj Milan razpustio narodnu skupštinu jer većina nechtjede po njegovu plesati. Na to bijaše odpušteno staro ministarstvo i novo imenovane, nu nije se naštojalo, da se narodu zadovoljiti. Novo ministarstvo pokušalo je razoružati na rodnu vojsku — kako vele — pod izlikom, da ugaši i zatim učinak ustanak, da može zatim to širokaj volji vladati. Narod se tom razoružanju silom opre i tim bukne bune u nekoj predstabi Srbije na granici bugarskoj. Vlada poprini odmah stroge mjere, da ugaši i zatim učinak ustanak, nu to njoj ne podje jošte za rukom. Kano vodje bune ili ustanika smatra ona pravka tako zvane radikalne stranke, koja te dala to muževe pohvatati i. Zajedno zatvoriti.

Osim toga proglašila je vlada u svih pobunjenih predioših obsadno stajne, poštira tiskarski zakon i dig-nula pravo sastajanja.

